

۱۷۷۰۲۴۵
۸۴, ۸, ۱۹

حقوق شرکت‌های تجاری

دکتر ابراهیم تقی زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

دکتر سید احمد علی هاشمی

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

سرشناسه	:	تقی‌زاده، ابراهیم، ۱۳۴۸ -
عنوان قراردادی	:	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق شرکت‌های تجاری / ابراهیم تقی‌زاده، سیداحمدعلی هاشمی.
مشخصات نشر	:	تهران: خرسندی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۳۸۴ ص.
شابک	:	978-600-114-500-1
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیب
یادداشت	:	کتابنامه: ص. [۲۸۱] - ۲۸۳: همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	شرکت‌های تجاری -- ایران
موضوع	:	شرکت‌های تجاری -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	:	حقوق تجارت -- ایران
شناسه افزوده	:	هاشمی، سیداحمدعلی. ۱۳۵۴ -
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴ ح۷/ت۷/۹۲۰/۹۲۰ KMH
رده بندی دیویی	:	۳۴۶/۵۵۰۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۹۹۸۸۶۲

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و علوم سیاسی

تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی، خیابان لبافی‌نژاد،

نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۲، واحد ۳

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

حقوق شرکت‌های تجاری

دکتر ابراهیم تقی‌زاده - دکتر سید احمد علی هاشمی

چاپ اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۲۷۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-500-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۵۰۰-۱

۲۱	مقدمه
۲۷	فصل اول - شناخت شرکت های تجاری
۲۹	گفتار اول: تعریف شرکت تجاری
۳۰	بند اول: تعریف شرکت مدنی
۳۱	بند دوم: تعریف شرکت تجاری
۳۱	الف): تعریف شرکت بر اساس قرارداد
۳۳	ب): تعریف شرکت بر اساس نظریه سازمانی
۳۳	ج): تعریف تلفیقی شرکت
۳۴	بند سوم: تفاوت های شرکت مدنی با شرکت تجاری
۳۵	گفتار دوم: طبقه بندی شرکت های تجاری
۳۶	بند اول: دسته بندی شرکت ها
۳۶	الف): شرکت های اشخاص
۳۶	ب): شرکت های سرمایه
۳۶	ج): شرکت های مختلط
۳۷	بند دوم: تفاوت های شرکت های سرمایه و اشخاص
۳۸	گفتار سوم: معرفی اجمالی انواع شرکت های تجاری
۳۸	بند اول: شرکت سهامی عام
۳۹	بند دوم: شرکت سهامی خاص
۳۹	بند سوم: شرکت تضامنی
۴۰	بند چهارم: شرکت نسبی
۴۰	بند پنجم: شرکت با مسئولیت محدود
۴۱	بند ششم: شرکت مختلط غیر سهامی
۴۱	بند هفتم: شرکت مختلط سهامی
۴۱	بند هشتم: شرکت تعاونی
۴۲	گفتار چهارم: قواعد عمومی تشکیل شرکت
۴۲	بند اول: رضایت شرکاء و خصایص آن

۴۴	بند دوم: اهلیت شرکاء
۴۴	بند سوم: مشروعیت و تجزیه موضوع شرکت
۴۵	گفتار پنجم: عناصر کلی تشکیل دهنده شرکت
۴۶	بند اول: همکاری دو یا چند نفر
۴۶	بند دوم: آوردن حصه
۴۷	بند سوم: کسب سود و تقسیم آن
۴۹	گفتار ششم: شخصیت حقوقی شرکت ها
۴۹	بند اول: اقسام شخصیت حقوقی
۴۹	الف: اشخاص حقوقی غیر تجاری
۵۰	ب: شخصیت حقوقی شرکت های تجاری
۵۱	بند دوم: مبنای حقوقی شخصیت حقوقی شرکت
۵۱	الف: نظریه واقعی بودن شخصیت حقوقی
۵۲	ب: نظریه فرضی بودن شخصیت حقوقی
۵۲	ج: نظریه دارایی اختصاصی
۵۳	بند سوم: ماهیت حقوقی شرکت های تجاری در حقوق ایران
۵۳	بند چهارم: آغاز شخصیت حقوقی شرکت
۵۴	بند پنجم: پایان شخصیت حقوقی
۵۵	بند ششم: نتایج شخصیت حقوقی شرکت
۵۶	گفتار هفتم: اقامتگاه شرکت
۵۷	بند اول: مفهوم اقامتگاه
۵۹	بند دوم: نحوه تعیین اقامتگاه
۶۰	بند سوم: شرایط تغییر اقامتگاه
۶۰	گفتار هشتم: تابعیت شرکت
۶۰	بند اول: فایده تابعیت شرکت تجاری
۶۱	بند دوم: تعیین تابعیت شرکت
۶۱	الف: توسط اعضای شرکت
۶۲	ب: تابعیت کشور محل تأسیس
۶۲	ج: تابعیت اعضای شرکت
۶۳	د: تابع اقامتگاه
۶۵	بند سوم: تغییر تابعیت شرکت

۶۷	فصل دوم- شرکت سهامی
۶۹	گفتار اول: کلیات
۶۹	بند اول: تعریف شرکت سهامی
۷۰	بند دوم: تاریخچه شرکت سهامی
۷۰	الف): وضع قانونگذاری فرانسه
۷۱	ب): وضع قانونگذاری انگلستان
۷۲	ج): قانونگذاری در ایران
۷۳	بند سوم: اساسنامه شرکت سهامی
۷۴	الف): نام شرکت
۷۵	ب): اقامتگاه شرکت
۷۵	ج): تابعیت شرکت
۷۶	د): سرمایه شرکت
۷۶	هـ): شعبه شرکت
۷۷	و): فعالیت شرکت
۷۷	گفتار دوم: تشکیل شرکت سهامی عام
۷۸	بند اول: تأسیس شرکت
۷۸	الف): مفهوم تأسیس
۷۸	ب): تشخیص مؤسس
۷۹	ج): مسئولیت مؤسسان
۷۹	د): نظارت اولیه بر تأسیس شرکت
۸۱	بند دوم: انجام پذیره نویسی
۸۱	الف): تعداد و خصایص پذیره نویسان
۸۲	ب): شرایط پذیره نویسی
۸۲	۱- طرح اعلامیه پذیره نویسی
۸۳	۲- مهلت پذیره نویسی
۸۴	۳- ورقه تعهد سهم
۸۵	۴- قطعیت پذیره نویسی
۸۵	۵- ضمانت اجرای شرایط پذیره نویسی
۸۶	ج): ماهیت حقوقی پذیره نویسی

۸۶	 (د): میزان پذیره نویسی
۸۷	 بند سوم: تشکیل سرمایه و تخصیص سهام
۸۷	 (الف): میزان سرمایه
۸۸	 (ب): تخصیص سهام
۸۹	 بند چهارم: تشریفات نهایی تشکیل شرکت
۸۹	 (الف): ایجاد شرکت قبل از ثبت آن در مرجع ثبت شرکت‌ها
۸۹	 ۱- تشکیل مجمع عمومی مؤسس
۹۱	 ۲- صلاحیت‌های مجمع عمومی مؤسس
۹۶	 (ب): شخصیت حقوقی شرکت بعد از ثبت آن در مرجع ثبت شرکت‌ها
۹۶	 ۱- تشریفات ثبت شرکت
۹۷	 ۲- نتیجه عدم ثبت شرکت
۹۸	 ۳- ضمانت اجراهای عدم رعایت قواعد راجع به تشکیل شرکت
۹۸	 گفتار سوم: سهام و اوراق مشارکت
۹۸	 بند اول: سهام
۹۸	 (الف): خصایص سهم
۹۸	 ۱- شکل سهم و شرط صدور آن
۹۹	 ۲- ارزش سهم
۱۰۰	 ۳- قابل تجزیه بودن سهم
۱۰۰	 ۴- قابل انتقال بودن سهم
۱۰۳	 (ب): انواع سهم
۱۰۳	 ۱- سهام با نام و بی نام
۱۰۶	 ۲- سهام انتفاعی، مؤسس و سرمایه‌ای
۱۰۷	 ۳- سهام عادی و ممتاز
۱۰۹	 (ج): حقوق ناشی از مالکیت سهام
۱۰۹	 ۱- حقوق مالی
۱۱۲	 ۲- حقوق غیرمالی
۱۱۶	 (د): تعهدات ناشی از مالکیت سهام
۱۱۷	 ۱- اصل تعهد پرداخت مبلغ سهام
۱۱۷	 ۲- مهلت پرداخت

۱۱۸	۳- مطالبه مبلغ پرداخت نشده سهام از طرف شرکت
۱۲۰	بند دوم: اوراق مشارکت
۱۲۰	الف: سابقه و تعریف اوراق مشارکت
۱۲۱	ب: ماهیت حقوقی اوراق مشارکت
۱۲۲	ج: انواع اوراق مشارکت
۱۲۲	۱- اوراق مشارکت ساده
۱۲۲	۲- اوراق مشارکت مرکب
۱۲۴	د: شرایط انتشار اوراق مشارکت
۱۲۶	ه: مکانیسم انتشار اوراق مشارکت
۱۲۶	و: حقوق و امتیازات ناشی از ورقه مشارکت
۱۲۶	۱- حقوق صاحب ورقه
۱۲۷	۲- تضمین سرمایه گذاری صاحبان ورقه مشارکت
۱۲۸	گفتار چهارم: ارکان شرکت
۱۲۸	بند اول: مجامع عمومی
۱۲۹	الف: مجمع عمومی عادی
۱۲۹	۱- صلاحیت مجمع عمومی عادی
۱۳۰	۲- ترکیب مجمع عمومی عادی
۱۳۲	۳- تشکیل مجمع عمومی عادی
۱۳۵	۴- برگزاری جلسات مجمع عمومی عادی
۱۴۰	ب: مجمع عمومی فوق العاده
۱۴۰	۱- صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده
۱۴۲	۲- طرز کار مجمع عمومی فوق العاده
۱۴۳	ج: مجمع خاص
۱۴۴	بند دوم: اداره شرکت سهامی
۱۴۵	الف: تشکیل جلسه هیات مدیره
۱۴۵	۱- ترکیب هیات مدیره
۱۴۵	۲- تعداد اعضای هیات مدیره
۱۴۶	۳- تقلیل و تکمیل تعداد اعضای هیات مدیره
۱۴۷	۴- رئیس هیات مدیره

۱۴۹	ب): شرایط عضویت در هیات مدیره
۱۴۹	۱- اهلیت
۱۵۱	۲- سهامدار بودن
۱۵۲	ج): محرومیت و ممنوعیت‌های قانونی از مدیریت شرکت سهامی
۱۵۳	د): حقوق مدیر
۱۵۳	۱- حق کار مدیر در شرکت
۱۵۴	۲- حق الزحمه مدیر
۱۵۵	ه): تکالیف مدیر
۱۵۶	و): اختیارات هیات مدیره
۱۵۷	۱- انتصاب اشخاص و تعیین اختیارات آنان
۱۵۷	۲- اتخاذ تصمیمات خاص برای اداره شرکت
۱۵۸	۳- اختیارات متفرقه هیات مدیره
۱۵۸	ز): محدودیت‌های مدیران
۱۵۸	۱- محدودیت‌های قانونی
۱۶۰	۲- محدودیت‌های قراردادی
۱۶۰	ح): کنترل قراردادهای مدیران با شرکت
۱۶۱	۱- اشخاص مشمول کنترل
۱۶۱	۲- قراردادهای مشمول کنترل
۱۶۳	۳- تشریفات کنترل
۱۶۴	۴- ضمانت اجرای عدم رعایت تشریفات کنترل
۱۶۵	ط): عزل مدیر
۱۶۵	ی): سلب شرایط مدیریت
۱۶۶	ک): انقضای مدت مأموریت
۱۶۶	بند سوم: مدیرعامل شرکت سهامی
۱۶۷	الف): وضعیت حقوقی مدیرعامل
۱۶۷	۱- انتصاب مدیرعامل
۱۶۸	۲- ختم مأموریت مدیرعامل
۱۶۹	۳- حقوق و تعهدات فردی مدیرعامل در شرکت
۱۷۰	ب): اختیارات و تکالیف مدیرعامل

۱۷۱	۱- مراعات موضوع شرکت
۱۷۲	۲- مراعات صلاحیت مجامع عمومی
۱۷۲	۳- مراعات صلاحیت خاص هیات مدیره
۱۷۲	ج: مسئولیت‌های ناشی از اداره شرکت
۱۷۳	۱- مسئولیت‌های مدنی مدیران و مدیرعامل
۱۷۶	۲- طرح دعوی علیه مدیران و مدیرعامل
۱۷۷	۳- مسئولیت‌های کیفری مدیران و مدیرعامل
۱۸۰	بند چهارم: کنترل شرکت
۱۸۰	الف: مفهوم نظارت
۱۸۱	ب: ماهیت کار بازررس
۱۸۱	ج: سازماندهی بازرسی از شرکت‌های سهامی
۱۸۳	د: وضعیت حقوقی بازررس شرکت
۱۸۳	۱- انتصاب بازررس
۱۸۵	۲- ضمانت اجراهای عدم انتخاب صحیح بازررس
۱۸۵	هـ: مدت مأموریت بازررس
۱۸۶	و: حق الزحمه بازررس
۱۸۶	ز: عزل بازررس
۱۸۷	ح: وظایف بازررس
۱۸۸	۱- مأموریت بررسی حساب‌ها
۱۸۸	۲- مأموریت اطلاع رسانی
۱۹۰	۳- مأموریت‌های نظارتی خاص
۱۹۱	ط: حقوق و اختیارات بازررس در اجرای وظایف خود
۱۹۲	ی: مسئولیت‌های بازررس
۱۹۲	۱- مسئولیت مدنی بازررس
۱۹۳	۲- مسئولیت کیفری بازررس
۱۹۳	گفتار پنجم: انحلال شرکت سهامی
۱۹۴	بند اول: علل انحلال شرکت
۱۹۴	الف: انحلال قهری
۱۹۴	ب: انحلال به تصمیم مجمع عمومی

۱۹۵	ج: انحلال به حکم دادگاه
۱۹۷	بند دوم: تصفیه
۱۹۷	الف: احکام و آثار تصفیه
۲۰۰	ب: مدیر تصفیه
۲۰۵	ج: نظارت بر امر تصفیه
۲۰۶	د: ختم تصفیه
۲۰۸	بند سوم: تقسیم دارایی شرکت
۲۱۱	فصل سوم - شرکت سهامی خاص
۲۱۳	گفتار اول: تعریف شرکت سهامی خاص
۲۱۴	گفتار دوم: شرایط شرکت سهامی خاص
۲۱۶	گفتار سوم: اداره شرکت
۲۱۷	بند اول: اهمیت شرکت
۲۱۷	بند دوم: شرایط مدیران
۲۱۸	بند سوم: چگونگی اداره
۲۱۹	بند چهارم: تعداد مدیران
۲۱۹	بند پنجم: مدیر عامل
۲۲۰	بند ششم: انتخاب مدیران
۲۲۱	بند هفتم: مدت مدیریت
۲۲۱	بند هشتم: مسئولیت مدیران شرکت سهامی خاص
۲۲۱	الف: مسئولیت اداره
۲۲۴	ب: مسئولیت در قبال مشکلات مالی شرکت
۲۲۵	گفتار چهارم: بازرس شرکت
۲۲۸	گفتار پنجم: مقایسه شرکت‌های سهامی خاص و با مسئولیت محدود
۲۳۱	فصل چهارم - شرکت با مسئولیت محدود
۲۳۳	گفتار اول: تاریخچه شرکت با مسئولیت محدود
۲۳۵	گفتار دوم: ماهیت حقوقی شرکت با مسئولیت محدود
۲۳۵	بند اول: خصایص شرکت

۲۳۵	الف: وجوه مشترک شرکت با مسئولیت محدود و شرکت های سرمایه
۲۳۶	ب: وجوه مشترک شرکت با مسئولیت محدود و شرکت های اشخاص
۲۳۷	بند دوم: شخصیت حقوقی شرکت
۲۳۸	گفتار سوم: مزایای شرکت با مسئولیت محدود
۲۳۹	گفتار چهارم: شرایط تشکیل شرکت با مسئولیت محدود
۲۳۹	بند اول: شرایط شکلی تشکیل شرکت
۲۴۰	بند دوم: شرایط ماهوی تشکیل شرکت
۲۴۰	الف: شرایط راجع به شرکاء
۲۴۱	ب: شرایط راجع به سرمایه
۲۴۱	۱- آورده نقدی
۲۴۲	۲- آورده غیر نقدی
۲۴۴	گفتار پنجم: ضمانت اجراهای عدم رعایت شرایط تشکیل شرکت با مسئولیت محدود
۲۴۵	بند اول: بطلان شرکت
۲۴۵	الف: علل بطلان شرکت با مسئولیت محدود
۲۴۶	ب: نتایج بطلان شرکت
۲۴۶	بند دوم: مسئولیت مدنی ناشی از عدم تشکیل شرکت
۲۴۷	الف: مسئولیت مدنی ناشی از بطلان شرکت
۲۴۸	ب: مسئولیت مدنی ناشی از تقویم غیر واقعی سهم الشرکه های غیر نقدی
۲۴۹	بند سوم: مسئولیت کیفری عدم رعایت قواعد تشکیل شرکت
۲۴۹	الف: اظهار برخلاف واقع پرداخت و تسلیم سرمایه
۲۵۰	ب: تقویم غیر واقعی سهم الشرکه غیر نقدی
۲۵۰	گفتار ششم: مدیریت شرکت با مسئولیت محدود
۲۵۰	بند اول: نصب و عزل مدیر
۲۵۰	الف: نصب مدیر
۲۵۲	ب: عزل مدیر
۲۵۳	بند دوم: اختیارات مدیر
۲۵۳	الف: اختیارات مدیر در قبال اشخاص ثالث
۲۵۴	ب: اختیارات مدیر در قبال شرکت و شرکاء
۲۵۵	بند سوم: مسئولیت های مدیر

۲۵۵	الف): مسئولیت مدنی مدیر
۲۵۶	۱- مسئولیت مدنی مدیر به موجب قانون تجارت
۲۵۶	۲- مسئولیت مدنی مدیر به موجب قواعد عام
۲۵۷	ب): مسئولیت جزایی مدیر
۲۵۸	بند چهارم: تصمیمات جمعی راجع به شرکت با مسئولیت محدود
۲۵۹	الف): تصمیمات عادی
۲۵۹	۱- تصمیم گیری در مجمع عمومی
۲۶۰	۲- تصمیم گیری خارج از مجمع عمومی
۲۶۱	ب): تصمیمات فوق العاده
۲۶۳	بند پنجم: نتایج تبدیل شرکت
۲۶۳	گفتار هفتم: حیات مالی شرکت با مسئولیت محدود
۲۶۳	بند اول: منع صدور سهام
۲۶۴	بند دوم: وضعیت حساب های شرکت
۲۶۴	الف): تنظیم حساب های شرکت
۲۶۵	ب): تصویب حساب ها
۲۶۵	بند سوم: انتقال سهم الشرکه
۲۶۶	الف): انتقال قراردادی سهم الشرکه
۲۶۶	۱- انتقال سهم الشرکه به یکی از شرکاء
۲۶۷	۲- انتقال سهم الشرکه به اشخاص ثالث
۲۶۸	۳- شکل انتقال
۲۶۹	ب): انتقال سهم الشرکه به سبب فوت
۲۶۹	ج): اثر انتقال سهم الشرکه
۲۷۰	گفتار هشتم: تقسیم منافع شرکت
۲۷۰	بند اول: مفهوم سود قابل تقسیم
۲۷۰	بند دوم: تشکیل ذخیره قانونی
۲۷۱	گفتار نهم: تغییر سرمایه شرکت
۲۷۲	بند اول: افزایش سرمایه
۲۷۲	الف): تشریفات افزایش سرمایه
۲۷۳	ب): طرق افزایش سرمایه

۲۷۴	بند دوم: کاهش سرمایه
۲۷۵	گفتار دهم: انحلال شرکت با مسئولیت محدود
۲۷۵	بند اول: علل عام انحلال شرکت با مسئولیت محدود
۲۷۵	بند دوم: علل خاص انحلال شرکت با مسئولیت محدود
۲۷۷	بند سوم: تصفیه شرکت با مسئولیت محدود
۲۷۹	فصل پنجم - شرکت تضامنی
۲۸۱	گفتار اول: تشکیل شرکت تضامنی
۲۸۱	بند اول: تعریف شرکت تضامنی
۲۸۲	بند دوم: اسم شرکت
۲۸۳	بند سوم: تشریفات تشکیل شرکت
۲۸۳	الف: سرمایه شرکت
۲۸۴	ب: شرکای شرکت
۲۸۴	۱- وضعیت حقوقی شرکاء
۲۸۵	۲- میزان مسئولیت شرکاء
۲۸۷	۳- قابل انتقال بودن سهم الشرکه
۲۸۷	ج: موضوع شرکت
۲۸۸	گفتار دوم: اداره شرکت تضامنی
۲۸۸	بند اول: انتصاب مدیر یا مدیران شرکت
۲۸۸	الف: نحوه انتصاب مدیر
۲۸۹	ب: مدت مدیریت
۲۹۰	بند دوم: اختیارات مدیر
۲۹۰	الف: روابط مدیر با شرکاء
۲۹۲	ب: روابط مدیر با اشخاص ثالث
۲۹۴	بند سوم: مسئولیت‌های مدیر
۲۹۴	الف: مسئولیت مدنی مدیر
۲۹۵	ب: مسئولیت کیفری مدیر
۲۹۶	گفتار سوم: نقش شرکاء در نظارت بر شرکت
۲۹۶	بند اول: حق اطلاع

۲۹۷	بند دوم: دخالت در امور شرکت
۲۹۸	گفتار چهارم: حیات شرکت تضامنی
۲۹۸	بند اول: تغییر شرکاء
۲۹۸	الف: خروج شریک از شرکت
۲۹۹	ب: اخراج شریک از شرکت
۳۰۰	ج: فوت شریک
۳۰۱	بند دوم: تقسیم سود و زیان
۳۰۲	بند سوم: فسخ شرکت
۳۰۳	بند چهارم: موارد انحلال شرکت
۳۰۵	بند پنجم: نتایج انحلال شرکت
۳۰۶	بند ششم: مسئولیت تضامنی شرکای شرکت تضامنی
۳۰۸	بند هفتم: عدم تلازم ورشکستگی شرکاء و شرکت و بالعکس
۳۱۳	فصل ششم - شرکت نسبی
۳۱۵	گفتار اول: معرفی شرکت نسبی
۳۱۵	بند اول: تعریف
۳۱۶	بند دوم: اسم شرکت نسبی
۳۱۸	گفتار دوم: تشکیل شرکت نسبی
۳۱۹	بند اول: شرایط ماهوی
۳۲۱	بند دوم: شرایط شکلی
۳۲۲	گفتار سوم: تشابه شرکت نسبی و شرکت تضامنی
۳۲۴	گفتار چهارم: شخصیت و روابط شرکاء
۳۲۴	بند اول: نقش و اهمیت شخصیت شرکاء
۳۲۴	بند دوم: روابط شرکاء
۳۲۵	گفتار پنجم: مسئولیت شرکاء
۳۲۶	بند اول: محدود نبودن مسئولیت شرکاء به میزان سرمایه آنها
۳۳۰	بند دوم: منع واگذاری سرمایه جز به اتفاق آراء
۳۳۱	گفتار ششم: طلبکاران شرکت
۳۳۲	گفتار هفتم: مرجع تصمیم گیری

۳۳۳	گفتار هشتم: اداره شرکت‌های نسبی
۳۳۴	بند اول: شیوه انتخاب و جایگاه مدیران
۳۳۶	بند دوم: وظایف و اختیارات مدیران شرکت نسبی
۳۳۸	گفتار نهم: نظارت بر شرکت‌های نسبی و تضامنی
۳۳۹	گفتار دهم: انحلال و تصفیه شرکت نسبی
۳۳۹	بند اول: انحلال
۳۳۹	الف: جهات انحلال شرکت
۳۳۹	۱- در مورد فقرات ۱۱ و ۲۱ و ۳۱ ماده ۱۹۹۰ قانون تجارت
۳۴۰	۲- در صورت تراضی تمام شرکاء
۳۴۰	۳- در صورت تسخ یکی از شرکاء
۳۴۱	۴- در صورت ورشکستگی یکی از شرکاء
۳۴۲	۵- در صورت فوت یا مجبوری یکی از شرکاء
۳۴۳	۶- انحلال به درخواست بستانکاران شخصی شرکاء
۳۴۳	۷- انحلال شرکت به حکم دادگاه
۳۴۴	ب: آثار انحلال
۳۴۵	بند دوم: اداره امر تصفیه
۳۴۷	فصل هفتم- شرکت تعاونی
۳۴۹	گفتار اول: شناخت شرکت تعاونی
۳۵۰	بند اول: مفهوم تعاون
۳۵۰	بند دوم: شکل‌گیری اندیشه تعاون در حقوق غرب
۳۵۱	بند سوم: جایگاه و پیشینه تعاون در حقوق ایران
۳۵۲	بند چهارم: تعریف شرکت‌های تعاونی
۳۵۲	الف: نهاد اجتماعی
۳۵۳	ب: دارای هدف بودن
۳۵۳	ج: سیستم با ساختار آگاهانه
۳۵۳	د: مرزهای مشخص
۳۵۵	گفتار دوم: اصول حاکم بر شرکت‌های تعاونی
۳۵۵	بند اول: اختیار

۳۵۵	بند دوم: کنترل دموکراتیک توسط اعضا
۳۵۵	بند سوم: مشارکت اقتصادی اعضا
۳۵۶	بند چهارم: خودگردانی و عدم وابستگی
۳۵۶	بند پنجم: آموزش، کارورزی و اطلاع رسانی
۳۵۶	بند ششم: همکاری بین تعاونی ها
۳۵۶	بند هفتم: توجه به جامعه
۳۵۶	گفتار سوم: انواع شرکت تعاونی
۳۵۷	بند اول: شرکت تعاونی تولیدی
۳۵۷	بند دوم: شرکت تعاونی توزیعی
۳۵۷	بند سوم: شرکت تعاونی اعتباری
۳۵۸	بند چهارم: شرکت تعاونی چند منظوره
۳۵۸	گفتار چهارم: عضویت در شرکت تعاونی
۳۵۸	بند اول: شرایط عضویت در تعاونی ها
۳۵۹	بند دوم: حداقل و حداکثر تعداد عضو
۳۵۹	بند سوم: خروج ارادی و قهری از عضویت
۳۵۹	الف): استعفاء (خروج اختیاری)
۳۶۰	ب): اخراج
۳۶۱	ج): فوت عضو
۳۶۱	بند چهارم: تکلیف سهم و حقوق و مطالبات عضو
۳۶۲	بند پنجم: مسئولیت مالی عضو
۳۶۲	گفتار پنجم: ارکان شرکت های تعاونی
۳۶۲	بند اول: ارکان تصمیم گیرنده شرکت تعاونی
۳۶۳	الف): مجمع عمومی مؤسس
۳۶۳	۱- خصوصیات مجمع عمومی مؤسس
۳۶۴	۲- وظایف هیات مؤسس
۳۶۴	۳- اقدامات هیات مؤسس پس از اخذ موافقت نامه تشکیل
۳۶۵	۴- مهلت تشکیل شرکت
۳۶۵	۵- رسیدگی به مدارک داوطلبان عضویت در اولین هیات مدیره و سمت بازرسی
۳۶۵	۶- خاتمه وظایف هیات مؤسس

۳۶۵	ب): مجمع عمومی عادی.....
۳۶۸	ج): مجمع عمومی فوق العاده.....
۳۶۹	بند دوم: اداره شرکت.....
۳۶۹	الف): تعریف هیات مدیره.....
۳۶۹	ب): جایگاه هیات مدیره در شرکت تعاونی.....
۳۷۰	ج): شرایط هیات مدیره.....
۳۷۱	د): وظایف و اختیارات هیات مدیره.....
۳۷۶	بند سوم: مدیر عامل.....
۳۷۶	بند چهارم: ارگان کنترل کننده (بازرسان).....
۳۷۸	گفتار ششم: حساب سود و زیان و تقسیم سود و سایر مقررات مالی.....
۳۷۸	گفتار هفتم: ادغام، انحلال و تصفیه.....
۳۷۸	بند اول: ادغام.....
۳۷۹	بند دوم: انحلال و تصفیه.....
۳۸۱	فهرست منابع و مآخذ.....

مقدمه

امروزه بی‌تردید می‌توان گفت شرکت‌های تجاری قسمت عظیمی از فعالیت‌های اقتصادی را برعهده دارند؛ زیرا با اتکال به تأسیس شرکت تجاری، است که ثمردهی فعالیت اقتصادی حدت بیشتری می‌یابد و متضمن مزیت‌هایی است که فعالیت فردی فاقد آن است؛ که مزایایی همچون فراهم شدن سرمایه بیشتر و تجمع تخصص‌های گوناگون برای دستیابی به هدفی واحد و به ویژه محدودیت مسئولیت فعالان تجاری از آن جمله است. به‌طوری‌که نیست که در عصر حاضر نه تنها اشخاص بلکه دولت‌ها نیز فعالیت اقتصادی خود را در قالب شرکت‌های تجاری ارائه می‌کنند.

شرکت در سیستم‌های مختلف حقوقی، موجبات تحدید مسئولیت فعالان اقتصادی را فراهم می‌سازد؛ به این معنا که تجار شخصی (تجاری که به صورت انفرادی فعالیت می‌کنند) در مقابل اشخاص ثالث مسئولیت نامحدود دارند؛ اما اشخاصی که فعالیت تجاری آنان از طریق تشکیل شرکت انجام می‌گیرد، مسئولیتی عمدتاً محدود دارند. البته در شرکت‌های به اصطلاح سرمایه، فقط تا آن بخش از داری آنها وثیقه طلبکاران هست که در شرکت گذاشته‌اند. همین مزیت شرکت موجب شده است که در دنیای اقتصادی غرب، حتی تجار انفرادی، به جای فعالیت تجاری سنتی، در قالب شرکت‌های به اصطلاح «تک شریک» به تجارت پردازند تا در عین اینکه در کنار شرکای دیگر قرار نمی‌گیرند، مسئولیتشان، در قبال طلبکاران، محدود به سرمایه‌ای شود که به «شرکت تک شریک» اختصاص داده‌اند.

در اغلب کشورهای متمدنی، مقررات حاکم بر شرکت‌های تجاری حجم وسیعی از کل مقررات تجاری را تشکیل می‌دهد. تشکیل شرکت‌های تجاری و حیات و انحلال آنها، به رویه قضایی کشورهای پیشرفته امکان داده است تا آرای بی‌شماری در مورد این رشته از حقوق

تجارت صادر کند. «حقوق شرکت‌ها» از جمله شاخه‌های حقوق تجارت است که در مورد آن، حتی در کشورهایی که حقوق آنها عمدتاً بر عرف و عادت استوار است و به کشورهای «کامن لا» معروفند، قانونگذار وضع قانون می‌کند.

اولین مجموعه قوانین مدون مربوط به حوزه کسب و کارها در ایران قانون تجارت ۱۳۰۳ و ۱۳۰۴ می‌باشد که دارای سابقه نود ساله است، اما در سال ۱۳۱۱، قانون تجارت با اصلاحات اساسی به تصویب می‌رسد که پایه و اساس فعالیت بازرگانی در ایران را تشکیل داد. این مفاد قانونی، مشتمل بر «ششصد» ماده بود و اصول مربوط به معاملات تجاری، دفاتر تجاری، اسناد تجاری و چک، دلالی، حق العمل کاری، قرارداد حمل و نقل، قائم مقام تجاری و سایر نمایندگان تجاری، ضمانت، ورشکستگی، اسم تجاری و شخصیت حقوقی را در بر گرفت که مبتنی بر قانون تجارت ۱۸۰۷ فرانسه بود. متعاقباً تلاش‌های زیادی برای رفع نارسایی‌های آن انجام گرفت که از آن جمله است: لایحه اصلاحی قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷^۱ و تمامی اصلاحات و الحاقات آن، نظام نامه امور ورشکستگی قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱، آیین نامه قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی، آیین نامه در آمد و صندوق الف و صندوق ب مصوب ۱۳۱۱، قانون حمایت صنعتی و جلوگیری از تعطیلی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۴۳، قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت سال ۱۳۷۶، قانون صدور چک و الحاقیه‌های آن، قانون ثبت شرکت‌ها و سایر قوانین و مقررات. علیرغم اصلاحات انجام شده، نه تنها اقدامات مذکور منجر به شفافیت لازم در حوزه کسب و کارها منتج نگردید، بلکه در بسیاری موارد باعث مغایرت‌هایی نیز شده است. قریب به اتفاق حقوقدانان ایرانی قانون تجارت ۱۳۱۱ را ناکافی و بیش از اندازه ناقص و مبهم می‌دانند. باب سوم قانون تجارت ۱۳۱۱ به شرکت‌های تجاری اختصاص دارد و طبق ماده ۲۰ آن، شرکت‌های تجاری بر هفت قسم است: ۱- «شرکت سهامی» ۲- «شرکت با مسئولیت محدود» ۳- «شرکت تضامنی» ۴- «شرکت مختلط غیر سهامی» ۵- «شرکت مختلط سهامی» ۶- «شرکت نسبی» ۷- «شرکت تعاونی تولید و مصرف». ضمناً وفق ماده ۲۲۰، قانون تجارت، فقط شرکتی که به یکی از این انواع در آید، «شرکت تجاری» است و شرکت‌های دیگر مشمول این عنوان نمی‌شوند؛ مگر آنکه به فعالیت تجاری پردازند که در این صورت، «شرکت تضامنی» تلقی می‌شوند. ماده ۲۱ تا ۹۳، قانون تجارت ۱۳۱۱ مربوط به شرکت‌های سهامی بود که با تصویب لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (۱۳۴۷) مشتمل بر ۳۰۰ ماده و ۲۸ تبصره نسخ

۱- در ادامه مباحث، هر گاه از لایحه سخن به میان آید منظور لایحه اصلاح قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ می‌باشد.

ضمنی شد. با توجه به تحولات حقوقی مذکور، در حال حاضر تشکیل، اداره، انحلال و تصفیه شرکت‌های سهامی عام و خاص مشمول لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (۱۳۴۷) و ثبت و ورشکستگی آن به ترتیب مشمول ماده «۱۹۵» تا «۲۰۱» و «۴۱۲» تا «۵۷۵» قانون تجارت «۱۳۱۱» است. به علاوه مقررات باب پانزدهم قانون تجارت «۱۳۱۱» (ماده «۵۸۳» تا «۵۹۱») راجع به شخصیت حقوقی بر شرکت‌های سهامی عام و خاص نیز حکومت دارد.

با توجه به مطالب فوق، به طور خلاصه قانون تجارت فعلی در این بخش، از حیث شیوه نگارش، تقسیم‌بندی مطالب، عناوین و محتوا در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و باید مورد بازبینی و اصلاح قرار گیرد.

از این رو قالب تغییرات در قانون و اهم نقایص آن به شرح ذیل است:

- ۱- از نظر شکلی قالب‌های هفت‌گانه شرکت‌های تجاری نیازمند تغییر هستند؛
- ۲- در امور ناظر به ماهیت مقررات مربوط به تشکیل، فعالیت و اداره شرکت‌ها، وضعیت کنونی نیاز به تغییر و بازنگری دارد؛
- ۳- مقررات ناظر بر اداره شرکت و جایگاه و نقش مدیریت در چگونگی اداره آن دارای نارسایی‌هایی است؛
- ۴- با توجه به سکوت در بقا یا نسخ مقررات قانون تجارت ناظر بر اوراق قرضه (مواد ۷۱ - ۵۱) با وضع قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت سال «۱۳۷۶» و اعمال آن به شرکت‌های سهامی عام، خاص و تعاونی، تعیین تکلیف در این خصوص ضرورت دارد؛
- ۵- وجود برخی تشریفات، از جمله لزوم سهامدار بودن اعضای هیأت مدیره در شرکت‌های سهامی که مخل مفهوم تفکیک مالکیت از مدیریت است؛
- ۶- غیرواقعی و غیرموثر بودن جزایهای تقدی پیش‌بینی شده برای تجار، مدیران شرکت‌ها، همچنین حداقل سرمایه لازم برای تشکیل شرکت‌های تجاری مقرر در قانون؛
- ۷- موکول کردن اعمال ضمانت اجراهای نقض مقررات یا تخلف از آنها به شکایت و اقامه دعوی اشخاص ذی‌نفع و فقدان نظارت لازم بر اجرای صحیح قانون.^۱

۱- نقایص و ایرادات عمده‌ای نیز در قسمت اسناد وجود دارد که عبارت‌اند از:

- فقدان جامعیت به گونه‌ای که بتواند اسناد تجاری آتی ناشی از پیشرفت‌های فعالیت‌های تجاری و اسناد تجاری الکترونیکی را شامل شود؛
- فقدان هماهنگی میان قانون تجارت و قانون صدور چک و اساساً جدایی این دو قانون از یکدیگر؛

- همچنین قوانین و مقرراتی هستند که مستقیم یا غیرمستقیم با حقوق شرکت‌ها مرتبط بوده و باید مورد بازنگری قرار گیرند، که مهم‌ترین آنها عبارتند از:
- قانون اداره تصفیه امور ورشکستگی؛
 - قانون کار؛
 - قانون مالیات‌های مستقیم؛
 - قانون بیمه؛
 - قانون ثبت شرکت‌ها مصوب ۱۳۱۰؛
 - قانون تعاون جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۰ (به ویژه ماده ۵۴)؛
 - قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب ۱۳۷۰؛
 - ضوابط ثبت شرکت‌ها و مالکیت‌های صنعتی و معنوی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۷۴.

→ متن نامأنوس و مجمل قانون تجارت که خود ناشی از عوامل متعدد است؛

- تری ناقص قواعد برات، به چک و سفته؛ به نحوی که در ک احکام چک و سفته در قانون تجارت با دشواری مواجه شده است؛

- عدم تعریف برات و نقص در تعاریف چک و سفته که در استفاده ناصحیح از این اسناد موثر بوده است؛

- سکوت کامل قانون تجارت نسبت به اصل حمایت از دارندگان یا حسن نیت سند تجاری که مشکلات متعددی را به وجود آورده است؛

- منحصر کردن اعتراض عدم پرداخت به انجام و اخواس برای اثبات مراجعه به منهد اصلی سند تجاری و ناهماهنگی آن با تحولات جدید و دشواری‌های ناشی از آن؛

- فقدان یک نظام مشخص و شفاف و منطبق با واقعیات اقتصادی در زمینه خسارت تأخیر تادیه؛

- فقدان هر گونه حکمی راجع به مسئولیت بانک‌ها در حوزه اسناد تجاری و به ویژه چک؛

- سکوت قانون نسبت به اثر انتقال سند غیرقابل انتقال؛

- سکوت قانون در خصوص ضمانت از اسناد تجاری؛

- وجود مقررات غیر ضروری در خصوص برات نظیر قبولی شخص ثالث و برات رجوعی؛

- فقدان احکام راجع به مسئولیت وکیل و موکل در صدور و ظهرنویسی اسناد تجاری؛

- فقدان احکام راجع به ارتباط سند با قرارداد پایه؛

- نقص در قواعد تفسیری سند (امارات)؛

- عدم تعیین تکلیف قانون از این جهت که اسناد تجاری فقط بر روابط تجاری حاکم است یا کلیه اشخاص؛

- نقص در شرایط صوری اسناد به ویژه در سفته و چک.

بی تردید برخورداری کشور از یک نظام حقوق تجاری شفاف و کارا با رویکرد کلان نگر و همچنین اجرای صحیح این قانون به ویژه توسط دستگاه های اجرایی کشور، می تواند تحرکی جدید به توسعه فضای کسب و کار کشور و تولید ایجاد کند.

«لایحه جدید قانون تجارت» بالاخره پس از دو دوره بررسی در کمیسیون های مجلس به تصویب رسید. بررسی این لایحه با «۱۲۶۱» ماده در صحن علنی مجلس کار بسیار وقت گیری بود و در تاریخ ۱۳۹۰/۱۰/۶ به تصویب رسید و در ۱۳۹۱/۰۱/۲۳ با اجرای آزمایشی این لایحه در قالب قانونی «۵» ساله در مجلس موافقت گردید. نمایندگان در نشست علنی یکشنبه ۱۷ فروردین ۱۳۹۱ مجلس شورای اسلامی با ۱۹۳ رأی موافق، ۱۲ رأی مخالف و ۶ رأی ممتنع از مجموع ۲۳۵ نماینده حاضر لایحه تجارت را به تصویب رساندند. گفتنی است لایحه تجارت که پس از تصویب مجلس شورای اسلامی مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفته بود در جلسه مورخ ۱۸ اسفند ۹۲ این کمیسیون با حضور نماینده آن شورا مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و ضمن موافقت جهت رسیدگی مدت اجرای آزمایشی آن برای «۴» سال مورد تصویب قرار گرفت.

در این تألیف سعی شده است تا حقوق شرکت های تجاری در فصول و مباحث مختلف با اتکاء به روشی جدید و با بهره گیری از سابقه چند سال تدریس در زمینه حقوق تجارت (بخش شرکت های تجاری) و همچنین پژوهش در این رشته از حقوق خصوصی، تجزیه و تحلیل شود. بدین منظور، مطالب این نوشتار در هفت فصل به شرح زیر تدوین گردیده است.

- ۱- شناخت شرکت های تجاری؛ ۲- شرکت «سهامی عام»؛ ۳- شرکت «سهامی خاص»؛
 - ۴- شرکت «با مسئولیت محدود»؛ ۵- شرکت «تضامنی»؛ ۶- شرکت «نسبی»؛ ۷- شرکت «تعاونی».
- با توجه به عدم استقبال از شرکت های «مختلط سهامی» و شرکت های «مختلط غیرسهامی» در این تألیف این شرکت ها را مورد بررسی قرار ندادیم.

و توفیق از خداست

ابراهیم تقی زاده سید احمدعلی هاشمی

تابستان ۱۳۹۴